

drobna novica v Delu, navržena mimo-grede, kot ena izmed zanimivosti iz sveta. Glasila pa se je nekako takole: Ena izmed najstarejših založb v Ottawi se je znašla pred bankrotom. Vzrok: vse večji vdor cenejših ameriških knjig. Toda kanadska vlada se je ob tem zamislila, ugotovila pomen, ki ga ima za Kanadčane domača knjiga, čeprav gre za isti jezik, in sklenila, da bo odslej podpirala domače založništvo, pripravljena da je prevzeti nase tudi do 85 % vseh stroškov, samo da bi domače založništvo ohranila in ga celo utrdila.

Tako nekako v Kanadi in najbrž še kje drugje. Torej skrb za domačo knjigo ni le human odziv osveščene socialistične družbe? Ob tej časopisni novici sem se zamislil o dvojem: Ali kaže naša družba res tako izjemno skrb za knjigo (in za kulturo sploh), da je to že ena izmed razpoznavnih potez njene »socialistične duše?« In drugič: Ali ni domača knjiga (in kultura nasploh) tudi še kaj drugega in ne samo dokaz, kako je socialistična družba občutljiva tudi za nematerialne potrebe ljudi, kako se tenkočutno odziva nanje? Ali ni tudi knjiga — domača mnogo bolj kot uvožena, prevedena, pa čeprav boljša — ena izmed nepogrešljivih konstituent sleherne družbe? Morda prinaša le kaj več kot samo pomiritev med domače pisatelje in skromno zadovoljstvo bralcem.

Prav bi torej bilo, če zdaj, ko spet razpravljamo o financiranju slovenske kulture, razmišljamo o njeni pomembnosti v družbi in narodu tudi s čisto praktične strani, tako kot o drugih dejavnikih, ki ustvarjajo in oblikujejo družbo. Predvsem pa se nehajmo trkati na prsi, da to, kar dajemo za kulturo, dajemo zato, ker smo socialistično osveščena družba, torej iz humanih razlogov, kot je humana gesta skrb za otroke, stare in onemogle ali invalide. Tako trkanje na prsi je puhlo baha-

štvo in tisti, ki prejema denar iz takih rok, se bo prej ali slej počutil berača, ki prosi.

In morda je take beraške prošnje v slovenski kulturi že zdaj več, kot je še dopustno za splošno zdravje v narodu in družbi.

C. Zlobec

STATISTIKA

Ondan smo v Gledališkem listu Drame SNG videli statističen pregled, kako je delovalo to gledališče v sezoni 1969/70. Tristo devet predstav v Drami in Mali drami si je ogledalo 83.718 obiskovalcev. Pa smo zato pregledali letna poročila od 1945 leta dalje in ugotovili, da je v prvih povojnih letih obisk dosegel tudi število 130.000 in več in da se je v letih med 1961 in 1968 število obiskovalcev gibalo med 105.000 in 130.000. Kam se je tedaj nenadoma poniknilo trideset ali štirideset ali petdesettisoč ljudi v sezoni 1969/70? Ali je oviralo obisk pozimi slabo in pomladi in jeseni lepo vreme? Ali se je obisk zmanjšal, ker mestni promet v večernih in nočnih urah ni gost in skrbno urejen? Ali pa so se morebiti odločili nekdanji obiskovalci, da bodo ob večerih rajši kar sami prebirali dramska besedila, namesto da bi hodili v gledališče? Ali pa je bil televizijski program tako dober, da je odvrnil ljudi od obiska v gledališču? Morda pa so gostinska podjetja z odličnimi jedilniki privabila v svoje lokale nekdanje obiskovalce teatrskih predstav? Ali pa so začeli Slovenci ob večerih igrati bridge in ne utegnejo več hoditi v gledališče? Kaj pa, če so večerne seje delavskih svetov in upravnih odborov zadržale potencialnega gledališkega obiskovalca? Ali pa so ustanovili v velikih družinskih stanovanjih in v weekend hišicah gledališke skupinice, ki igrajo same sebi in druga drugi? Tudi na to moramo pomisliti, da so nekdanji obisko-

valci gledališča postali športniki, ki nočejo sedeti v slabo prezračeni dvorani. Kaj pa, če se je v mraku in v noči razvil skupinski seks, ki je s svojo množično osnovo odtegnil tisoče od gledališke predstave, saj sta prej bila potrebna le dva za en koitus, danes pa vsaj deset ali dvajset ljudi? Ali pa se ob večerih ljudje igrajo z lego kockami in si zidajo v tihi ilegali sanjske hišice in ljubke gradiče? Morebiti pa so začeli ljudje ob večerih premišljevati o institucionalnih in strukturalnih spremembah naše družbe? Možno je tudi to, da je gospodarska reforma vplivala na razvojno pot dinarja, sicer namenjenega za nakup gledališke vstopnice. Morebiti pa ljudje ob večerih urejajo herbarije s »poslednjimi« slovenskimi rožicami in se strastno posvečajo ikebani? Morda pa so začeli ljudje uživati ob večerih mamila in zato ne morejo več prestopiti Talijinega praga? Nabiranje gob v jeseni in cvetja spomladi tudi lahko vpliva, da ljudje manj obiskujejo gledališče, zlasti če so jurčki v dinamičnem gibanju in trendu družbenega porasta! Kaj pa večerno slovensko zborovsko petje? In ne pozabimo, tisoči in tisoči slovenskih ljudi (potem ko so prebrali Dumo) odhajajo na delo v tujino in morebiti je med njimi precej socialno obupanih gledaliških obiskovalcev. (Upajmo, da ti zdaj hodijo vsaj v nemška gledališča!)

Odgovore na ta bistvena vprašanja naj poišče znanstveni team (ca. sto raziskovalcev); ta naj pohiti z delom tako, da bomo vsaj čez deset ali petnajst let dobili v roke prve rezultate njihove raziskave. Kajti, da bi kak drug razlog — poleg pravkar navedenih — vplival na osip gledalcev, je komajda moč verjeti ...

Lsd

AKTIVNOST

Dva slovenska ljudska poslanca sta v zadnjem času izpričala kulturno idejno smrt. Prvi je okaral znanega

beograjskega komika Čkaljo, drugi pa avtorje slovenskega filma Rdeče klasje. Njune besede so bile precej ostre, ton jedek in ne brez političnih opozoril kulturnim delavcem. Izjavi obeh poslancev sta dobili — kot se spodobi — v naših javnih obličih razmeroma ugleden prostor in tudi poudarek. Pustimo ob strani takó imenovana velika vprašanja o svobodi umetnosti in umetniškega izpovedovanja, o svobodi humorja in satire, o umetnosti kot sodniku in opisovalcu družbe in njenih nravi itd. Zanimivo pa bi bilo zvedeti, ali trenutno ni na dnevnem redu javno politične pozornosti bolj perečih vprašanj, kot pa je afera s Čkaljo in Rdečim klasjem. Že res, da so komiki in satiriki kdaj pa kdaj nevarni in neprijetni, pa tudi film, če ne obtiči v bunkerju, lahko vpliva na tisoče gledalcev. Je pa tudi res, da se poslanci, ki se nápak lotevajo humorja in filmske umetnosti, lahko spremenijo v neprijeten in nekoristen družbeni fenomen. Pa ne toliko za sodobnost (ta je navajena vsega hudega), kolikor za prostor v zgodovini in v njenem izročilu prihodnosti. Oba poslanca sta izpovedala svoje misli in skrbi v imenu organizacijsko-politične strukture, v kateri jima je sedeti in delovati. In tu je napaka. Razpravljati v zvezni skupščini o Čkalji je krepak nesmisel, prav takó pa je krepak nesmisel razpravljati v republiški skupščini o filmu Rdeče klasje. Kritična presoja kakšnega umetniškega pojava naj ne dobi prostora v institucionalni strukturi družbe, kajti kritika je lahko le misel, ne more pa biti izraz oblastvene moči. Zato sta poslanski interpelaciji o obeh pojavih napaka. Tovrstne napake — v nedavni minuli preteklosti jih je precej — še vedno nazorno pričajo o tem, da deliteva racionalne, funkcionalne in operacionalne stopnje.

scd